

*Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця*

СТРУКТУРА МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АВІАБУДУВАННЯ

В статті проаналізовано питання щодо еволюції сутності фінансового механізму, інвестиційного механізму та формування фінансово-інвестиційного механізму. Досліджено структуру фінансово-інвестиційного механізму на підприємствах авіабудування України. Автором дана детальна характеристика складових елементів структури фінансово-інвестиційного механізму. Визначено необхідність підтримки державою такої стратегічної галузі промисловості як авіабудування. Розглянуто необхідність впровадження елементів фінансово-інвестиційного механізму на підприємствах авіабудування як основної складової здійснення ефективного фінансового управління.

Ключові слова: *фінансово-інвестиційний механізм, фінансовий механізм, інвестиційний механізм, нормативно-правове забезпечення, адміністративно-організаційне забезпечення, інформаційне забезпечення, ресурсне забезпечення, фінансово-інвестиційні методи, фінансово-інвестиційні важелі, фінансово-інвестиційні відносини.*

Вступ

На сучасному етапі економічний розвиток України не може існувати, зберігати та ефективно використовувати свій потенціал без розвитку кожного окремого економічного суб'єкту діяльності. А діяльність стратегічно важливих галузей промисловості, а саме авіабудування є основою сталого розвитку та функціонування системи. Ефективний розвиток підприємств авіабудування можливий за умови формування

ефективної структури фінансово-інвестиційного механізму.

Фінансово-інвестиційного процес є динамічним за своєю суттю та вимагає використання гнучких форм управління ним, комплексного регулювання основних складових елементів структури, а також створення привабливого та сприятливого розвитку бізнес-середовища у країні.

Стабілізація та подальший розвиток економіки України неможливі без кардинального поліпшення становища в фінансово-інвестиційній сфері та створення сприятливих умов для підвищення фінансово-інвестиційної активності суб'єктів ринку.

Незадовільний фінансовий стан підприємств авіапромисловості, який викликаний сучасними умовами подолання фінансово-економічної кризи в Україні, гостро підіймає питання, щодо здійснення фінансово-інвестиційної діяльності та подальшого розвитку саме під кутом фінансово-інвестиційної складової.

1. Аналіз останніх досліджень та публікацій

У науковій літературі немає однозначного тлумачення поняття «фінансового» чи «фінансово-інвестиційного» механізму. Окремі теоретичні та методичні аспекти щодо сутності поняття фінансового механізму підприємства, фінансово-інвестиційного механізму розглядаються в наукових працях провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як Л. Булгакова [1], Г. Кірейцева [2], В. Опаріна [3], В. Оспіщева [4], О. Ковалюка [5], А. Грачова [6], Л. Костирко [7], Л. Ліготенко [8], Дж. Шинасі [9], В. Назарова, В. В. Бочарова [10], В. І. Колесникова, Ю. В. Рожкова, Е. В. Михайлової [11], Е. І. Мельникової [12] та інших.

2. Постановка завдання

Метою статті є поглиблене дослідження питання формування механізму фінансово-інвестиційної діяльності на підприємствах авіабудування, детальний розгляд структури фінансово-інвестиційної діяльності та кожної її складової.

3. Виклад основного матеріалу

У сучасних умовах господарювання підприємства здійснюють свою діяльність переважно через фінансовий або фінансово-інвестиційний механізм, під яким розуміється оформлена законодавчими й нормативними актами взаємозалежна система заходів, спрямованих на використання об'єктивно існуючих грошових відносин для досягнення цілей діяльності підприємства [1].

Так, на думку В.В. Ковальова фінансовий механізм – це система управління фінансами або спосіб впливу на фінансові відносини через фінансові важелі за допомогою фінансових методів [13].

Фінансовий механізм має дві взаємопов'язані сторони: суб'єктивну й об'єктивну. Об'єктивна сторона фінансового механізму проявляється у його побудові відповідно до вимог об'єктивних економічних законів. З іншого боку, фінансовий механізм носить суб'єктивний характер, тому що встановлюється керівництвом підприємства для вирішення стратегічних або оперативних завдань, що виникають перед підприємством на певному етапі розвитку [1, 14].

Відомий вчений І. А. Бланк розглядає механізм інвестиційного менеджменту як систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації інвестиційних рішень. Ним виділено чотири основні складові елементи інвестиційного механізму, а саме: ринковий механізм регулювання інвестиційної діяльності підприємства, державне нормативно правове регулювання інвестиційної діяльності підприємства, систему конкретних методів здійснення управління інвестиційною діяльністю підприємства та внутрішній механізм регулювання окремих аспектів інвестиційної діяльності підприємства [15]. Російський вчений В.П. Жданов наводить такі складові інвестиційного механізму як: ресурсне правове і організаційне забезпечення, мотиваційний блок [3].

Розуміння поняття та структури фінансово-інвестиційного механізму набуло розвитку в роботах В. В. Бочарова [10], В. І. Колесникова, Ю. В. Рожкова, Е. В. Михайлової [11], Е. І. Мельникової [12] та ін. Відзначимо вдале визначення фінансово-кредитного механізму, дане В. П. Іваницьким та Є. І. Мельниковою: «... сукупність форм і методів, які забезпечують формування і вкладення в неінвестиційні фінансові

інструменти легальних грошових фондів господарюючих суб'єктів» [12, 17]. На відміну від фінансово-кредитного, інвестиційний механізм, на думку цих авторів, передбачає «трансформацію заощаджень в інвестиції»

Фінансово-інвестиційний механізм не є сумою фінансового та інвестиційного механізмів, оскільки в ньому відсутня складова інвестиційного механізму, що забезпечує реальні інвестиції. Останні виходять за рамки грошових відносин і являють собою товарно-грошові відносини [17].

Під фінансово-інвестиційним механізмом підприємства більшістю авторів розуміється «сукупність форм і методів, що забезпечують залучення й інвестування легальних грошових фондів накопичення господарюючих суб'єктів» [17]. Отже фінансово-інвестиційний механізм являє собою частину фінансового механізму, що відповідає за формування грошових фондів та їх використання у діяльності підприємства у формі інвестицій.

Опираючись на визначення фінансово-інвестиційного механізму, наведемо його структуру в сучасних умовах функціонування підприємств авіабудування (рис. 1).

Рис. 1. Структура механізму фінансово-інвестиційної діяльності підприємств авіабудування

Структура фінансово-інвестиційного механізму досить складна. У неї входять різні елементи, відповідні різноманітні фінансові та інвестиційні

відносини. Саме множинність фінансових взаємозв'язків зумовлює застосування великої кількості елементів фінансово-інвестиційного механізму.

До структури фінансово-інвестиційного механізму входять взаємозалежні елементи підсистеми:

- нормативно-правове забезпечення – Конституція України, міжнародні договори та угоди, закони України, укази Президента, інші нормативно-правові акти країни;

- адміністративно-організаційне забезпечення – державна підтримка розвитку фінансово-інвестиційного сектору стратегічно важливої галузі промисловості – авіабудування, розвиток інфраструктури, отримання міжнародних та державних замовлень;

- ресурсне забезпечення – безперервний доступ до потрібних ринку ресурсів, в тому числі техніки та технології, сировини, енергетичних, фінансових, трудових та інших;

- інформаційне забезпечення – наявність та доступність економічної, комерційної, фінансової та ряду іншої інформації, також включає методичне та аналітичне забезпечення, підготовка та перепідготовка висококваліфікованих кадрів, інформаційні - консультаційні послуги.

Фінансово-інвестиційні методи, які є складовою структури, визначаються, як засіб дії фінансових відносин на господарські процеси, що мають дію за двома напрямками: лінія управління динамікою фінансово-інвестиційних ресурсів та лінія ринково-комерційних відносин, що зв'язані з порівнянням витрат та результатів, матеріального стимулювання та відповідальністю за ефективне використання різноманітних грошових фондів. До фінансово-інвестиційних методів можна віднести фінансовий облік, аналіз фінансово-інвестиційної діяльності, планування та бюджетування, контроль та регулювання фінансової діяльності, контролінг та інше.

Фінансово-інвестиційні важелі являють собою прийом дії фінансово-інвестиційних методів. До фінансово-інвестиційних важелів відносять прибуток та доходи, податки та збори, штрафи та пеня, дотації або фінансові допомоги, норми амортизаційних відрахувань, відсотки за користування фінансовими ресурсами, пайові внески та внески до статутного капіталу, дивіденди, дисконти, премії, котирування валютного курсу, різноманітні фонди та інше.

Фінансово-інвестиційні відносини виникають у процесі виробничої,

господарської, інвестиційної та фінансової діяльності у процесі інвестування, кредитування, оподаткування, страхування, факторингу та лізингу, оренди та інше [6, 7].

Фінансово-інвестиційний механізм підприємства синтезує значну кількість методів, важелів, інструментів і різноманітні підходи до оцінки наслідків виникнення певних ситуацій. Дослідження фінансово-інвестиційного механізму як фінансово-економічної категорії дозволить ефективно спланувати діяльність підприємств авіабудування в коротко-, середньо- і довгостроковому періодах, щоб забезпечити одержання підприємством максимально можливого прибутку з мінімальними витратами в умовах мінливості стану ринку.

Отже, структуру фінансово-інвестиційного механізму визначимо як сукупність факторів впливу підсистеми, до якої входить нормативно-правове, адміністративно-організаційне, ресурсне та інформаційне забезпечення на фінансово-інвестиційні відносини за допомогою фінансових важелів та інвестиційних методів, а через них на виробничі, господарські, фінансові та інвестиційні процеси для забезпечення стійкого розвитку підприємств авіабудування.

Висновки

У сучасних умовах функціонування промислові підприємства авіабудування стикаються з безліччю протидій зовнішнього та внутрішнього середовищ. Залежно від того, які дії здійснює підприємство, як справляється з труднощами, що виникають у процесі діяльності, залежить його успішне функціонування на ринку. Здатність підприємства вчасно реагувати на зміни на макро-, мікро- рівнях є його конкурентною перевагою перед іншими учасниками та дозволяє досягти стратегічних цілей. В умовах інтеграції вітчизняних підприємств у фінансово-промислові світові ринки питання фінансової стратегії крупних підприємств є, насамперед, питанням фінансового інвестування та вимагають поглибленого дослідження та практичного вирішення.

Найважливішою зі складових стійкого розвитку підприємства авіабудування, як і будь-якого іншого підприємства, є фінансова складова, а саме, детальне вивчення та опрацювання фінансово-інвестиційного механізму діяльності.

Підводячи підсумки всього викладеного матеріалу можна констатувати, що ефективний механізм фінансово-інвестиційного менеджменту на підприємстві дозволяє в повному обсязі реалізувати та впровадити цілі і завдання, що постають перед ним, сприяє результативному здійсненню функцій фінансового управління підприємством.

Література

1. Булгакова, Л. Н. *Методические аспекты формирования условий устойчивого развития экономики региона [Текст]* / Л. Н. Булгакова, М. П. Бардаков // *Экономический вестник Ростовского государственного университета*. – 2009. – Т. 7, № 1. – С. 62 – 69.
2. Кірейцев, Г. Г. *Фінансовий менеджмент [Текст]* / Г. Г. Кірейцев. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 440 с.
3. Опарін, В. М. *Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення [Текст]* / В. М. Опарін // *Вісник НБУ*. – 2000. – № 5. – С. 10 – 17.
4. Оспіщев, В. І. *Фінансова стійкість як економічна категорія [Текст]* / В. І. Оспіщев, І. В. Нагорна // *Зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. «Оптимізація наукових досліджень 2009»*. – Миколаїв, 2009. – С. 24 – 26.
5. Ковалюк, О. М. *Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики) [Текст]* : моногр. / О. М. Ковалюк. – Львів : Вид. центр Львівського нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2002. – 396 с.
6. Грачев, А. В. *Финансовая устойчивость предприятия: анализ, оценка и управление [Текст]* : моногр. / А. В. Грачев. – М. : Дело и Сервис, 2004. – 192 с.
7. Костирко, Л. А. *Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства [Текст]* : моногр. / Л. А. Костирко. – Х. : Фактор, 2008. – 336 с.
8. Ліготенко, Л. О. *Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій [Текст]* : моногр. / Л. О. Ліготенко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с.
9. Schinasi, G. J. *Safeguarding financial stability: theory and practice [Text]* / G. J. Schinasi. – Washington, D. C. : International Monetary Fund, 2005. – 328 p.
10. Бочаров, В. В. *Корпоративные финансы [Текст]* / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2001. – 267 с.

11. Колесников, В. И. Финансово-кредитный механизм в системе хозрасчета города [Текст] / В. И. Колесников, Ю. В. Рожков, Е. В. Михайлова. – Л. : Изд-во ЛФЭИ, 1990. – С. 14.

12. Мельникова, Е. И. Финансово-инвестиционный механизм на рынке сбережений населения России [Текст] : монография / Е. И. Мельникова. – Екатеринбург : Изд-во УрГЭУ, 2001. – 223 с.

13. Ковалев, В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры [Текст] / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 560 с.

14. Широков, Б. М. Малый бизнес. Финансовая среда предпринимательства [Текст] / Б. М. Широков. – М. : Финансы и статистика, 2010. – 496 с.

15. Бланк, И. А. Инвестиционный менеджмент [Текст] / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н, Ника-центр, 2001. – 448 с.

16. Жданов, В. П. Организация и финансирование инвестиций [Текст] / В. П. Жданов. – Калининград : Янтарный сказ, 2000. – 186 с.

17. Иваницкий, В. П. Механизм инвестирования сбережений населения [Текст] : монография / В. П. Иваницкий, Е. И. Мельникова. – Челябинск : Изд-во ЮУрГУ, 2002. – 255 с.

Надійшла до редакції 2.09.2014, розглянута на редколегії 19.09.2014

Рецензент: д-р екон. наук, проф., зав. кафедри банківської справи **О. М. Колодізєв**, Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця, м. Харків.

СТРУКТУРА МЕХАНИЗМА ФИНАНСОВО-ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ АВИАСТРОЕНИЯ

Ю. В. Ус

В статье проанализированы вопросы эволюции сущности финансового механизма, инвестиционного механизма и формирования финансово-инвестиционного механизма. Исследована структура финансово-инвестиционного механизма на предприятиях авиастроения Украины. Автором дана подробная характеристика составляющих элементов структуры финансово-инвестиционного механизма. Определена необходимость поддержки государством такой стратегической отрасли промышленности как авиастроение. Рассмотрена необходимость внедрения элементов финансово-инвестиционного механизма на предприятиях авиастроения как основной составляющей осуществления эффективного финансового управления.

Ключевые слова: финансово-инвестиционный механизм, финансовый механизм, инвестиционный механизм, нормативно-правовое обеспечение, административно-организационное обеспечение, информационное обеспечение, ресурсное обеспечение, финансово-инвестиционные методы, финансово-инвестиционные рычаги, финансово-инвестиционные отношения.

THE MECHANISM STRUCTURE OF FINANCIAL AND INVESTMENT COMPANIES AIRCRAFT INDUSTRY

Y. V. Us

The article analyzes the issue of the nature of the evolution of the financial mechanism of the investment and the formation mechanism of financial and investment mechanism. The structure of financial and investment mechanism for business aircraft Ukraine. The author has given a detailed description of the constituent elements of the structure of financial and investment mechanism. The necessity of state support for strategic industries such as aviation. The necessity of introducing elements of financial and investment mechanism for business aircraft as the main component of effective financial management.

Keywords: financial and investment mechanism, financial mechanism, investment mechanism, regulatory support, administrative and organizational support, information, resource support, financial and investment techniques and investment financial instruments, financial and investment relations.

Ус Юлія Володимирівна – канд. екон. наук, доцент кафедри банківської справи, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків.